

KONINKLIJKE BEROEPSORGANISATIE VAN GERECHTSDEURWAARDERS

Secretariaat
Prinses Margriet-
plantsoen 49
2595 AM Den Haag

Telefoon
+31 (0)70 890 35 30

Fax
+31 (0)70 890 35 31

E-mail
kbvg@kbvg.nl
Internet
www.kbvg.nl

Kamer van Koophandel
27356362

BTWnr.
8101.34.809

ABN AMRO bank
51.07.21.664

ING bank
58.91.31.990

De Minister van Veiligheid en Justitie
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Den Haag, 9 januari 2015

**Betreft : Consultatie voorontwerp algemene maatregel van bestuur digitalisering
burgerlijk procesrecht en bestuursprocesrecht**

Uw kenmerk : 591319

Ons kenmerk : OJB/EK/902-0109

Excellentie,

1 Inleiding

Zoals uw voorontwerp voor de Invoeringswet vereenvoudiging en digitalisering procesrecht verband houdt met uw ontwerp van dit besluit, houdt onze reactie op het ene ontwerp verband met die op het andere. Vriendelijk verzoeken wij u de beide reacties in samenhang met elkaar te lezen.

2 Verstrekkend besluit

2.1 Het door u ontworpen besluit is kort en beknopt. Voor de praktijk van de gerechtsdeurwaarders heeft het evenwel zeer verstrekkende gevolgen. Meer nog dan de tekst van het ontwerpbesluit maakt uw toelichting dat duidelijk. Eén en ander geldt in het bijzonder voor artikel 5, dat wij zien als de meest principiële bepaling van deze AMvB in wording. Het artikel betreft de vaststelling van de grens tussen het domein van de rechterlijke instanties en dat van de gerechtsdeurwaarder, juist: van allen die straks onder de gerealiseerde KEI-wetsvoorstellen de tussenkomst van de burgerlijke rechter zullen inroepen. Weinig minder vèrgaand is de bij artikel 11 voorziene inwerkingtreding van het besluit op verschillende tijdstippen, geplaatst in het kader van de gefaseerde invoering van KEI. In de rangorde van ernst van de gevolgen van de AMvB staat echter bovenaan dat het besluit, zoals het in ontwerp is geformuleerd, niet één bepaling wijdt aan de systeemkoppeling die massaal transport van digitale bestanden mogelijk maakt, terwijl de nota van toelichting meldt dat de hier bedoelde *system-to-system* koppeling fasegewijs na de inwerkingtreding van de KEI-wetten beschikbaar zal worden gesteld. Dit is niet iets dat valt in de categorie *lastig-voor-de-gerechtsdeurwaarders*,

het raakt het KEI-project zelf in het hart, omdat het niet kan slagen als het niet op de startlijn een structuur voor geautomatiseerd massaal dataverkeer beschikbaar stelt.

2.2 De reeds genoemde invoeringswet betreft in hoofdzaak aanpassing van procesrechtelijke bepalingen aan de termen die bij de wetsvoorstellen KEI zijn gekozen. Ten aanzien van Rv vindt deze afstemming plaats voor zover dit wetboek al niet door de KEI-voorstellen zelf zal veranderen. Zo gezien zijn het bereik en de invloed van de AMvB voor de dagelijkse praktijk aanmerkelijk groter dan die van de invoeringswet. Bij het besluit gaat het immers weer om KEI in volle omvang. Dit heeft een rol gespeeld bij het kiezen van een plaats voor de beschouwingen van de KBvG met een grotere reikwijdte dan bijvoorbeeld een opmerking bij een technisch detail van de wet of het besluit. Hoewel zij misschien ook in de reactie op het ontwerp-wetsvoorstel hadden kunnen worden opgenomen, staan zij in deze reactie.

3 *Indeling*

Wij bespreken het ontwerpbesluit hieronder artikelsgewijs en betrekken daarin het concept van de nota van toelichting, zowel het algemene deel daarvan als de verduidelijking per artikel. De nota wordt hieronder bij verkorting ook aangeduid als de toelichting.

4 *Artikel 1*

De definitie van *rechterlijke instanties* is verhelderend. Een andere in het besluit gebruikte sleutelterm is *bericht*. Wij geven u in overweging ook dat begrip in dit artikel te definiëren en daarbij onderscheid te maken tussen gestructureerde technische berichten en bestanden als *tif* en *jpeg*. In uw toelichting noemt u op p. 1: stukken, mededelingen, bestanden en formulieren, evenwel slechts als voorbeelden. Een definitie kan verwarring voorkomen en in grensgevallen als hierna onder 5.8 en 5.9 geschetst een snelle beslissing bevorderen.

5 *Artikel 2*

5.1 De nota van toelichting maakt op p. 1 duidelijk dat er drie systemen en daarmee ook drie webportalen zullen zijn:

- het door de Raad voor de rechtspraak ontwikkelde systeem
- het eigen systeem van de Hoge Raad
- het eigen systeem van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State

Het besluit duidt deze drie tezamen aan als *het digitale systeem*. Onder het door de Raad ontwikkelde systeem valt het webportaal *Mijn Zaak*. Voor allen die straks langs elektronische weg berichten met de rechter zullen uitwisselen zou één systeem en één portaal misschien praktischer zijn. Ligt het in uw bedoeling de drie systemen na verloop van tijd te laten samenvoegen?

5.2 Daarnaast zal de Raad, aldus de toelichting op p. 7 bovenaan, een automatische koppeling aan het door hem ontwikkelde systeem ter beschikking stellen, waardoor onder anderen gerechtsdeurwaarders omvangrijke bestanden *system-to-system* aan deze structuur zullen kunnen aanbieden. Dit is van doorslaggevende betekenis voor de uitvoerbaarheid van de voorgenomen digitalisering van het verkeer tussen de gerechtsdeurwaarders en de gerechten. Bij grote aantallen zaken zou het aanbieden van telkens één bericht in een webportaal extreem veel tijd kosten. Ook aan de zijde van de ontvangers, de rechterlijke instanties, zal de koppeling trouwens tijd besparen. Dat de toelichting t.a.p. vermeldt dat de systeemkoppeling fasegewijs en na de inwerkingtreding van de KEI-wetten beschikbaar zal worden gesteld stelt ons diep teleur. Wij herhalen wat wij hierboven onder 2.1 in andere woorden hebben gezegd: zonder een *system-to-system* koppeling is de implementatie van KEI onmogelijk.

5.3 Hoewel niet nauwkeurig kan worden voorspeld in welke mate eisers voor de indiening van de procesinleiding een beroep op de gerechtsdeurwaarders zullen doen, ligt het in de rede dat de massa der nieuwe zaken *system-to-system* aan de rechterlijke instanties zal worden aangeleverd. Dat zal daarmee de normale wijze van indiening worden. Gelet op het belang ervan voor de praktijk vragen wij u uitdrukkelijk de automatische systeemkoppeling in dit artikel te noemen, bijvoorbeeld in een toe te voegen derde lid. De AMvB moet de waarborg bieden dat KEI en *system-to-system* koppeling van meet af aan onverbreekelijk met elkaar verbonden zijn. Hierin ligt besloten dat wij u vragen te zorgen dat het beschikbaar stellen van de systeemkoppeling niet wordt uitgesteld tot ná maar samenvalt met de inwerkingtreding van de KEI-wetten.

5.4 Bij de toelichting op artikel 2 lid 1 onder d, p. 6 en 7, zet u nader uiteen hoe de uitwisseling *system-to-system* zal werken. Met die uiteenzetting kunnen wij ons verenigen. Tegen het maken van afspraken met de Rechtspraak over waarborgen voor de goede aankomst van berichten, de vorm van meldingen en andere bijzonderheden van deze voorziening heeft de KBvG geen bezwaar. Integendeel, het overleg daarover vindt reeds plaats. Het zojuist genoemde onderdeel d betreft de traceerbaarheid van het tijdstip van ontvangst respectievelijk terbeschikkingstelling van berichten. De koppeling van systemen waar het in de toelichting om gaat is meer dan een aspect daarvan, het is een autonome voorziening, naast *Mijn Zaak*, van zodanige betekenis dat zij een grondslag in de AMvB behoort te hebben.

5.5 Een zelfstandige reden de grondslag hier te leggen is uw voornemen, de eisen die het straks te bespreken artikel 3 aan authenticatie zal stellen ook te laten gelden voor authenticatie in het kader van *system-to-system*; toelichting p. 9 onderaan. Daar hebben wij in beginsel geen bedenking tegen. In elk geval zal de beveiliging van het digitale dossier bij berichtuitwisseling *system-to-system* niet lichter mogen zijn dan die bij benadering via *Mijn Zaak*. Wanneer evenwel de AMvB reeds vastlegt wat de authenticatie-eisen bij systeemkoppeling zullen zijn, is het vreemd dat de AMvB die koppeling zelf niet noemt.

5.6 Nòg eens onderstrepnd dat het volledig functioneren van de *system-to-system* koppeling op het moment van inwerkingtreding van de KEI-wetten doorslaggevend is voor het welslagen van het KEI-project, brengt de KBvG onder uw aandacht dat zij niet beschikt over de financiële middelen die nodig zullen zijn voor de ontwikkeling van het vereiste, bij SNG onder te brengen *system-to-system* knooppunt aan de zijde van de gerechtsdeurwaarders. Het bestuur van de KBvG wil hier graag op korte termijn overleg met u over plegen, zoals ook over de kosten die de radicale digitalisering van het civiele procesrecht voor de gerechtsdeurwaarderskantoren zal meebrengen.

5.7 Afgezien van uw inclusieve bespreking van de systeemkoppeling in het kader van de toelichting op onderdeel d zijn wij het eens met de formulering van het eerste lid en uw uitgebreide toelichting daarvan op p. 5, 6, 7 en 8. Waar op p. 6 aan het slot van de toelichting op het eerste lid onder a nog staat: ... *geregeld in artikel 2*, zal zijn bedoeld: ... *geregeld in artikel 3*.

5.8 Wel merken wij bij onderdeel b met enige nadruk op dat bij berichtuitwisseling van systeem naar systeem veelal een bewerker de communicatie faciliteert. Wat de gerechtsdeurwaarders betreft zal SNG de bewerker zijn. De gerechtsdeurwaarder die een pakket aan berichten aan SNG ter verzending aanbiedt blijft verantwoordelijk voor de inhoud van die berichten. De SNG verzendt, beter gezegd: maakt dat haar digitale systeem de overbrenging van de in bulk door gerechtsdeurwaarders aangeleverde berichten naar het digitale systeem van de rechterlijke instanties bewerkstelligt. Die transmissie vindt plaats onder het PKI-organisatiecertificaat van de bewerker, SNG. Het digitale systeem van de rechterlijke instanties authenticceert en autoriseert op basis van dat certificaat. Wij zullen het op prijs stellen indien u in uw definitieve nota de nadere toelichting wilt geven dat bij uitwisseling *system-to-system* aan het vereiste van onderdeel b is voldaan indien het digitale systeem van de rechterlijke instantie kan nagaan dat de bewerker de verzender is, in dat geval niet van een bericht maar van een massa aan berichten.

5.9 Bij het eerste lid onderdeel c maken wij nog de kanttekening dat de hier gestelde eis verband houdt met de problemen die u onderkent bij de toelichting op artikel 5; p. 11 toelichting onderaan. Een bericht kan metadata omvatten of inderdaad, zoals u aangeeft, geluid- of beeldbestanden. De plicht tot indiening daarvan kan voortvloeien uit artikel 30k lid 5 en 6 en artikel 85 Rv. Vanwege de eigen aard van deze berichtelementen kan het lastig of onmogelijk blijken te zijn na te gaan of het bericht vanaf het moment van verzending is gewijzigd. Dat probleem houdt aan bij omzetting naar een ander bestandstype, voor zover technisch al mogelijk. Deze problematiek illustreert de wenselijkheid van de definitie van het begrip *bericht*.

5.10 Een nadere kanttekening bij onderdeel c verdient dat voor uitwisseling *system-to-system* een gestructureerde berichtuitwisseling tamelijk kenmerkend is. In de regel converteert

een bewerker dan een document. De bewerker is vaak intermediair, zoals SNG in het massale digitale berichtenverkeer tussen gerechtsdeurwaarders en overheidsinstanties. Deze instanties stellen hun eigen eisen, wat de bewerker kan noodzaken een conversieslag te maken zodat het digitale systeem van juist déze instantie het bestand kan absorberen. Die massale berichtuitwisseling vindt plaats in een zodanig beveiligd circuit, dat de garantie op het ongewijzigd gebleven zijn van een document ligt in de mate van beveiliging van het circuit, niet in de controleerbaarheid van de consistentie van elk bestand afzonderlijk door een check op de hashwaarde of anderszins.

5.11 Ook met de tekst, voorgesteld voor het tweede lid kunnen wij ons verenigen. Uit de in artikel 1 gegeven definitie en uw toelichting op p. 1 volgt dat het digitale systeem meer omvat dan het door de Raad voor de rechtspraak ontwikkelde. U specificeert het eigen normenkader dat de Raad reeds kent. Bent u voornemens bij ministeriële regeling aan te wijzen aan welke standaarden de informatiebeveiliging van het digitale systeem in brede zin moet voldoen?

6 Artikel 3

6.1 Om zelf greep op de materie te houden leggen wij vast wat wij bedoelen wanneer wij in deze reactie de begrippen *identificatie*, *authenticatie* en *autorisatie* gebruiken:

- **identificatie** is het vaststellen van de identiteit van een subject met een middel dat niet gelijk is aan het subject, maar waar het nochtans voor beveiligingsdoeleinden mee vereenzelvigd mag worden; iemand kan zich identificeren;
- **authenticatie**; ook een ander kan iemand identificeren; doet hij dat met het oog op de beveiliging van informatie waarover hij waakt dan heet zijn werkslag authenticatie;
- **autorisatie** is de beslissing van de waker om het subject waarvan hij de identiteit heeft vastgesteld toegang tot de beveiligde informatie te geven.

6.2 Met de aanhef van artikel 3 en de onder a. en b. aan het middel gestelde eisen kunnen wij het eens zijn. Op de onder c. gestelde eis komen wij straks terug.

6.3 Graag willen wij eerst met u kijken naar de beslissingen die moeten worden genomen om in de praktijk te voldoen aan de onder a. en b. gestelde eisen.

6.4 Wij volgen u in de gedachte dat een natuurlijk persoon zich moet kunnen identificeren met zijn DigiD, aangevuld met identificatie door middel van een token, een mobiele telefoon of een ander extra middel dat bij tweefactor-authenticatie wordt aanvaard.

6.5 Is de natuurlijk persoon ondernemer, beoefenaar van een vrij beroep bijvoorbeeld, en voert hij de procedure in het kader van zijn onderneming dan moet hij zich ook kunnen identificeren met eHerkenning in de variant die tweefactorauthenticatie mogelijk maakt.

6.6 De professionele gemachtigde moet in *Mijn Zaak* kunnen worden geauthenticeerd met eHerkenning of een Advocatenpas maar ook met een beroepscertificaat als door de gerechtsdeurwaarder nu reeds gebruikt, bij voorbeeld bij de aanbidding ter inschrijving van beslagen aan het Kadaster.

6.7 eHerkenning wordt wel aangeduid als de DigiD voor bedrijven. Hoewel dit niet fout is, zou het zo kunnen worden begrepen dat een bedrijf als zodanig zich kan identificeren met eHerkenning. Dat is niet zo. Bij eHerkenning gaat het steeds om de persoonlijke identificatie van iemand die ergens werkt, in zijn hoedanigheid van directeur of medewerker van het bedrijf waarin hij werkt. Dit verandert niet bij zogenaamde ketenmachtiging. Het bedrijf kan een organisatie machtigen namens hem toegang te nemen tot beveiligde informatie, maar het is vervolgens weer een natuurlijk persoon binnen die organisatie die zich met eHerkenning kan identificeren. Overigens geeft u in uw toelichting een volkomen juiste voorstelling van zaken. Sprekend over eHerkenning vermeldt u op p. 4: *Het middel wordt vervolgens op persoonsniveau, dus per gemachtigde medewerker, aangeschaft.*

6.8 U spreekt daar over de gang van zaken bij de authenticatie van rechtspersonen en bestuursorganen. Naar u terecht opmerkt is die tot op grote hoogte vergelijkbaar met het proces van authenticatie van natuurlijke personen. Wij laten de bestuursorganen terzijde. Dat de authenticatie van rechtspersonen, hoewel de processen vergelijkbaar zijn, zich lastiger in een wettelijke regeling laat vatten dan die bij natuurlijke personen blijkt uit de beschouwing die u eraan wijdt; p. 4 en 5 van de toelichting. Tijdens expertmeetings konden enkele knopen worden doorgehakt. Een compleet model is er nog niet.

6.9 Naar wij menen moet om te beginnen worden stilgestaan bij de vraag van wie het procesdossier is. Het antwoord daarop vloeit voort uit artikel 19 Rv en kan niet anders luiden dan: van partijen en de rechter. De rechter kan geen recht doen dan op de grondslag van de standpunten en al de bescheiden en andere gegevens die in de procedure te zijner kennis zijn gebracht. Partijen moeten zich daar over en weer over hebben kunnen uitlaten voordat de rechter oordeelt. De beslissingen van de rechter gaan beide partijen aan. Met enige vereenvoudiging kan daarom worden gezegd dat alles wat het procesdossier samenstelt afkomstig is van de rechter en partijen of voor hen is bestemd. Het is hun dossier. Ieder van hen is in gelijke mate gerechtigd het te kennen.

6.10 De consequentie daarvan is dat de entiteit die door de wet als procespartij is toegelaten als zodanig gerechtigd is het procesdossier te kennen. Wie als eiser of verweerder kan optreden, moet met behoud van eigen identiteit kennis kunnen nemen van het dossier, ongeacht of zijn identiteit van nature bestaat dan wel op juridische fictie berust; een rechtspersoon dus als rechtspersoon. Vanzelfsprekend zal dat recht, als de partij een rechtspersoon is, in feite worden uitgeoefend door een mens van vlees en bloed, maar uit de wet vloeit reeds voort wie dat zal zijn: hij die de rechtspersoon in rechte vertegenwoordigt.

6.11 Uit een oogpunt van informatiebeveiliging maakt het geen verschil of de B.V. of N.V. wordt geautoriseerd, dan wel - in een krampachtig streven naar optimale veiligheid - uitsluitend de statutair directeur. In beide gevallen heeft hij de vrijheid de aan het digitale dossier ontleende informatie zover te verspreiden als hem in het belang van de rechtspersoon geraden lijkt. Hij kan de informatie delen met de huisjurist, met de hoofden van de afdelingen die bij procedure zijn betrokken of met de individuele medewerker die juist door deze procedure in het bijzonder werd geraakt. Ook onder huidig recht zal de bestuurder van een rechtspersoon over een volledig procesdossier willen beschikken en ook nu is het aan hem te beslissen wie daar kennis van mogen nemen. Tenzij de wetgever tegelijkertijd fors zou willen ingrijpen in Boek 2 BW, brengt digitalisering van de civiele procedure hier geen verandering.

6.12 Wij geven u daarom in overweging de gedachte aan authenticatie en autorisatie van verscheidene medewerkers van een grote organisatie op basis van eHerkenning te laten varen. Een daarmee opgetuigd digitaal systeem zal noodzakelijkerwijs gecompliceerd zijn en daarmee extra bevattelijk voor fouten. Het zal immers moeten *weten* welke medewerkers door of namens de directie zijn aangewezen om aan een specifieke zaak te worden gekoppeld, de mutaties daarin moeten bijhouden en vervangende aanwijzing of overdracht bij ziekte en ongeval moeten kunnen opvangen. Elke vervanging of overdracht brengt mee dat per opvolgende medewerker een nieuw eHerkenningmiddel moet worden aangevraagd. Het maken en uitreiken daarvan vraagt enkele dagen.

6.13 De ingewikkeldheid van een systeem behoeft geen reden te zijn ervan af te zien, als de bescherming van de informatie zo'n systeem vereist. Dat is hier niet zo. Integendeel, de voorgenomen persoonlijke autorisatie van medewerkers biedt slechts in schijn de veiligheid die u nastreeft. Het maakt immers niet uit of de beveiligde informatie door één of door vijftien geautoriseerde medewerkers uit het digitale dossier is geput. Zodra de informatie binnen het huis van de rechtspersoon beschikbaar is, is het aan de directie van de rechtspersoon, niet aan de rechterlijke instantie of zelfs de minister om te bepalen binnen welke kring de informatie zal worden verspreid.

6.14 Hier komt bij dat de voorgenomen regeling als knellend zou kunnen worden ervaren. Veel organisaties werken niet met persoonsgebonden dossiers. Door de eisen die u aan autorisatie wilt stellen zouden zij worden gedwongen hun werkwijze aan te passen. Dit zou in versterkte mate gelden indien de rechterlijke instanties de autorisatie tot gelijktijdige toegang tot een specifiek dossier zouden willen beperken tot één persoon of hooguit enkele personen. Daaraan annex is de verleiding om de aan een medewerker verleende autorisatie in de praktijk te verbinden aan een werkplek. Tweefactorauthenticatie ten spijt zal het digitale systeem niet kunnen verifiëren dat de medewerker die met token inlogt de geautoriseerde medewerker is. Afgezien daarvan legt de plicht tot het aanleggen en bijhouden van een lijst van de aan een specifieke zaak gekoppelde personen een extra last op de administratieve organisatie van een rechtspersoon. Al met al leidt authenticatie en autorisatie op basis van eHerkenning voor de

hier bedoelde organisaties tot een weinig gebruiksvriendelijke wijze van digitale communicatie met de rechterlijke instanties.

6.15 Er is een goed alternatief!

6.16 De rechtspersoon identificeert zich met een organisatiecertificaat. De rechterlijke instantie of eigenlijk het digitale systeem authenticereert de rechtspersoon met dat certificaat en autoriseert de rechtspersoon zelf. Intern beslist de directie welke medewerkers met dat certificaat mogen inloggen in *Mijn Zaak* om inzage te nemen in het digitale dossier van het geding waarin de rechtspersoon is betrokken.

6.17 Met deze aanpak zou worden gerespecteerd wat u op p. 5 van de toelichting als vertrekpunt neemt: *Het is aan een partij om te beslissen of, en zo ja, welke medewerkers geautoriseerd zijn om inzage te krijgen in een specifiek dossier.* Dat blijft zo, met dien verstande dat het steeds de rechterlijke instantie is die autoriseert. Ook bij de door u voorgestelde werkwijze zou dat zo zijn. Het zijn immers de rechterlijke instanties die met inzet van het digitale systeem waken over het digitale dossier. Dat laat onverlet dat de rechtspersoon een papierloos, geheel gedigitaliseerd kantoor kan voeren. Zonder twijfel zal hij dan zijn eigen proces van informatiebeveiliging kennen en in het kader daarvan medewerkers authenticeren en autoriseren. Deze interne autorisatie staat evenwel los van de autorisatie tot het nemen van toegang tot het digitale systeem van de rechterlijke instanties.

6.18 De KBvG bepleit een keuze voor authenticatie en autorisatie van de rechtspersoon althans als hij staat voor een grote organisatie, dat wil zeggen een organisatie voor het goede functioneren waarvan het nodig is dat voortdurend en tegelijkertijd verscheidene medewerkers toegang nemen tot *Mijn Zaak*. Met die keuze worden de rechterlijke instanties en partijen bevrijd van de zorgen en lasten die onvermijdelijk zijn verbonden aan persoonlijke autorisatie van bepaalde medewerkers.

6.19 Ook van een wat grotere afstand bezien zouden de verantwoordelijkheden van rechterlijke macht en partijen hiermee beter op hun plaats vallen. De digitalisering van de rechtspraak schept een nieuwe werkelijkheid. Partijen moeten erop vertrouwen dat de rechterlijke instantie waakt over het digitale dossier, zorgt dat dit intact blijft en zorgt dat het niet kan worden ingezien door anderen dan partijen, hun gemachtigden, daartoe bevoegde functionarissen van de rechterlijke instantie en eventueel in het geding geroepen derden. Hier ligt de verantwoordelijkheid van de overheid. Daar tegenover staat de verantwoordelijkheid van ieder der partijen de haar verleende autorisatie toe te passen voor geen ander doel dan waarvoor zij werd verleend. Als het erop aankomt kan de overheid toch niet achter de voordeur van partijen kijken om te controleren hoe de autorisatie wordt gebruikt. Laat dan de verantwoordelijkheid ook ten volle aan partijen blijven! Het hangt van talloos veel omstandigheden af of in een concreet geval de directeur het digitale dossier zal inzien dan wel

het vijftal of twintigtal medewerkers dat hij daartoe aanwijst. Onder alle omstandigheden valt dit onder de verantwoordelijkheid van de directie.

6.20 Het antwoord op de vraag wat groot is zou kunnen worden gevonden in het criterium of de organisatie *system-to-system* uitwisseling toepast. Van een dergelijke organisatie staat wel vast dat zij een *repeat player* is.

6.21 Nu reeds, maar zeker in 2016 mag van een dergelijke organisatie worden verwacht dat zij beschikt over een PKI-overheidsorganisatiecertificaat en daarmee over een certificaat op STORK-niveau 4. Dit vraagt om een eenmalige controle van aangezicht tot aangezicht van de aanvrager: de bestuurder of een ander die bevoegd is de organisatie te binden. Zoals bekend kan een organisatiecertificaat steeds worden herleid tot een natuurlijk persoon: de aanvrager. De kosten van een organisatiecertificaat zullen al snel lager zijn dan die van een reeks eHerkenningen.

6.22 Als aanvulling op wat wij onder 6.17 hebben opgemerkt kan nog gelden, dat authenticatie en autorisatie op basis van een organisatiecertificaat niet uitsluit dat de autorisator zijn bevoegdheid tot autorisatie deels belegt bij de organisatie die inzage wenst. In naam van de rechterlijke instanties kan de directie dan afzonderlijke medewerkers autoriseren voor specifieke zaken. Zij kunnen daardoor - binnen de tussen de autorisator en de directie af te spreken grenzen van de sub-autorisatie - dossiers met bepaalde unieke kenmerken inzien. Dit zou aansluiten bij wat u op p. 5 toelichting vermeldt, namelijk dat de rechterlijke instanties voornemens zijn een autorisatiemodel te ontwikkelen waarbij één of enkele medewerkers aan een specifieke zaak gekoppeld kunnen worden.

6.23 Gaat het om kleinere organisaties dan zou te overwegen zijn hun een keuzemogelijkheid te bieden, namelijk òf zich te vereenzelvigen met één natuurlijk persoon, bijvoorbeeld de voorzitter van het bestuur van een vereniging of een managing partner van een maatschap, die dan wordt geautoriseerd na authenticatie met eHerkenning, òf zich als organisatie te identificeren met een organisatiecertificaat. Uit kostenoverwegingen zou bijvoorbeeld een kleine organisatie dan kunnen kiezen voor enkelvoudige eHerkenning.

6.24 Hierboven, onder 5.4, kwam het lopende overleg over uitwisseling *system-to-system* ter sprake. In dat overleg werd onder ogen gezien dat elk systeem een keer kan falen en het daarom goed zou zijn wanneer *Mijn Zaak* als *fall back* voor de systeemkoppeling zou kunnen dienen. Zoals u op p. 9 van de toelichting terecht opmerkt vindt de authenticatie bij berichtuitwisseling tussen gekoppelde systemen niet op persoonsniveau plaats maar op organisatieniveau en wordt bij dat middel van uitwisseling standaard een PKI-overheidscertificaat gebruikt. Machine tot machine communicatie vindt *ondergronds* en in bulk plaats. Bij dat geautomatiseerde proces kijkt er niemand mee die zich als persoon zou kunnen identificeren. De binding van deze vorm van communicatie aan een PKI-certificaat brengt mee

dat zaken die in de termen van technici *S2S zijn ingeschoten* niet bereikbaar zijn via *Mijn Zaak*, indien voor *Mijn Zaak* uitsluitend persoonsgebonden authenticatiemiddelen kunnen worden gebruikt. *Mijn Zaak* zou dan niet als redder in de nood kunnen optreden. Ook daarin ligt een argument, het organisatiecertificaat naast eHerkenning als middel tot authenticatie van partijen te aanvaarden.

6.25 Tegen de bij onderdeel c. gestelde eis heeft de KBvG bedenking. Wij menen dat dit onderdeel een te vèrgaande delegatie van bevoegdheid inhoudt. Het kwaad dat u er blijkens p. 9 van uw toelichting mee wilt bestrijden kan in de AMvB zelf worden geweerd, door te bepalen dat de rechterlijke instanties niet zijn gehouden een middel te aanvaarden dat technisch zo ingewikkeld is dat het een te grote belasting voor het systeem zou vormen en de stabiliteit daarvan in gevaar zou kunnen brengen.

7 Artikel 4

7.1 De voorgestelde tekst lijkt ons juist.

7.2 In de tweede verwijzing naar artikel 30c Rv op p. 10 van de toelichting wordt het vierde lid genoemd waar vermoedelijk opnieuw het derde lid wordt bedoeld.

7.3 Het vereiste van een elektronische handtekening geldt blijkens de toelichting per saldo voor processtukken met derdenwerking. Dit begrip wordt doorgaans gebezigd in de context van de uitleg van contracten en ziet dan op de omstandigheid dat een recht of een plicht ook ten aanzien van een derde werkt. Als processtukken die deze werking kunnen hebben noemt de toelichting: vonnissen, beschikkingen, uitspraken, arresten, processen-verbaal en schikkingen. In het kader van Rv, in het bijzonder het Tweede Boek, is de eerste functie van het merendeel van deze stukken de legitimatie tot executie en alleen reeds die functie vraagt om ondertekening.

7.4 In uw uiteenzetting van de aard van een elektronische handtekening, in bijzonder ook wanneer de rechter deze plaatst, kunnen wij ons vinden. Wel is het misschien goed vast te bedenken dat het sluitstuk van de digitalisering van de civiele procedure een aanpassing van artikel 430 Rv zal moeten zijn. Het digitale document dat vonnis heet geeft de beslissing van de rechter directer weer dan een op papier gestelde versie van een vonnis ooit heeft kunnen doen. Het digitaal vastgelegde, van een elektronische handtekening voorziene vonnis behoeft niet meer in fysieke vorm te verschijnen voordat het de gerechtsdeurwaarder ter executie wordt aangeboden. Deze aanhoudende digitalisering brengt mee dat begrippen als enkelvoud en meervoud, origineel en afschrift, minuut en grosse, hun betekenis verliezen. Van een digitaal bestand kan evengoed worden gezegd dat het uniek is als dat het naar zijn aard in eindeloos meervoud bestaat. Dat is een goede ontwikkeling.

7.5 De gerechtsdeurwaarder ontleent zijn legitimatie tot executie aan de beslissing van de rechter, niet aan een van spreuk en stempel voorziene oorkonde. Dat was al zo, maar artikel 430 Rv dwingt de gerechtsdeurwaarder nog een zeker papieren blijk van de rechterlijke beslissing als zijn legitimatie te noemen. Dat kan nu veranderen. De *grosse* verdwijnt, bij gebrek aan functie. Het vonnis zelf, dat wil zeggen de beslissing van de rechter als rechtsfeit, legitimeert. Dat het vonnis zo luidt als de gerechtsdeurwaarder bij lezing van de digitale weergave verneemt en ook nimmer anders heeft geluid kan hij aan de hand van de digitale handtekening van de rechter verifiëren. Daartoe dient hij ambtshalve toegang te hebben tot dat deel van het digitale dossier dat het vonnis bergt. Zo mogelijk zou vermeden moeten worden dat de term *digitale grosse* ingeburgerd raakt. Dit is een onbestaanbare zaak. Het is immers zinloos een digitaal bestand tot bewijs van zijn echtheid te decoreren met een in naam van de Koning gedane *cri publique* en een stempeltje *voor grosse*. De echtheid volgt uit de als onveranderd geverifieerde elektronische handtekening van de rechter.

8 Artikel 5

8.1 Artikel 30c Rv scheidt, voor wie het aangaat, de plicht tot elektronische stukkenwisseling. Artikel 5 zou het kunnen stellen zonder de zinswending ... *of dient te maken* ... Wie doet wat hij dient te doen maakt gebruik. Wie niet doet wat hij dient te doen maakt geen gebruik. Voor hem kan dit artikel niet gelden.

8.2 De KBvG zou graag zien dat niet op een lager niveau dan dat van de AMvB werd bepaald welk digitaal systeem de rechtzoekende bij de naleving van artikel 30c Rv moet gebruiken. Wij begrijpen niet waarom de bevoegdheid tot aanwijzing van het systeem aan de rechterlijke instanties zou moeten worden gedelegeerd. Sinds 2012 wordt gesproken over digitalisering van het burgerlijk procesrecht. Voor wie in de civiele rechtspraak werkzaam is, is *Mijn Zaak* inmiddels een vertrouwd begrip. Wat kan er tegen zijn om het systeem waarvan dit portaal deel uitmaakt nu bij AMvB aan te wijzen als het systeem dat onder de werking van artikel 30c Rv moet worden gebruikt? De gerechtsdeurwaarders zetten zich schrap om de stap van het oude naar het nieuwe systeem goed af te wikkelen. Zij realiseren zich dat de transit een uiterste inspanning en aanzienlijke investeringen van hun kantoren zal vergen. Zekerheid over het systeem waarmee zij straks zullen moeten werken en de vastheid daarvan is daarom een minimale vereiste. De digitalisering van de civiele rechtspraak kan onder verschillende gezichtshoeken worden beschouwd. Het is een omwenteling die ook kan worden gezien als een gecompliceerd spel, met vele spelers waarvan de partij *rechterlijke instanties* er één is en de partij *gerechtsdeurwaarders* ook één, spelers met zowel gemeenschappelijke als tegenstrijdige belangen. Wij menen dat de spelregels bij wet in formele zin of ten minste door de regering moeten worden vastgesteld.

8.3 Hetzelfde geldt ten aanzien van de slotbepaling van het voorgestelde artikel 5. De KBvG is tegen de delegatie van de bevoegdheid tot het voorschrijven van berichtkenmerken aan de rechterlijke instanties.

8.4 Daarin sterkt ons de voorproef van hetgeen de rechterlijke instanties partijen kunnen voorschrijven. U geeft die op p. 11 van de toelichting. De rechterlijke instanties stellen een digitaal formulier beschikbaar, onder meer voor de procesinleiding en het beroepschrift. Het beschikbaar stellen van een digitaal formulier betekent dat een partij op de website van de rechterlijke instanties een model, gestructureerd naar de wensen van de rechterlijke instanties, moet invullen om aan het einde van de sessie te zien welke procesinleiding of welk beroepschrift het systeem voor haar heeft gegenereerd. Indiening is niet anders mogelijk dan met gebruikmaking van dit model.

8.5 Aan het slot van de voorlaatste alinea op p. 11 van de toelichting merkt u op dat het gebruiksgemak van de formulieren tijdens de ontwikkeling ervan zal worden getoetst bij toekomstige gebruikers, zoals burgers, advocaten en deurwaarders. Dat is een innemend voornemen. Het valt ons echter op dat u niet laat blijken u te hebben gerealiseerd, dat de macht die de regering de rechterlijke instanties hier geeft ook betekent dat zij de gerechtsdeurwaarders kunnen dicteren hoe zij hun digitale systemen moeten inrichten, als zij ten minste willen dat artikel 113 Rv reële betekenis zal hebben. Onder dat artikel kan een partij immers ook aan de gerechtsdeurwaarder vragen de procesinleiding in zijn digitaal systeem te genereren, om die op te nemen in het door hem op te stellen oproepingsbericht. Natuurlijk zijn wij het met u eens dat een vaste structuur en uniformiteit van belang zijn voor het welslagen van de digitalisering van het procesrecht. Wij menen evenwel dat het principieel juist is de noodzakelijke modellen bij wet of AMvB vast te stellen dan bij procesreglement. Daarbij speelt ook het volgende een rol.

8.6 Dat een model voor de procesinleiding nuttig kan zijn is duidelijk. Artikel 30a Rv schrijft in het derde lid aanhef en onder d voor dat de procesinleiding de vordering zal vermelden en de gronden waarop zij berust. Uit artikel 230 Rv mag worden afgeleid dat de rechter verwacht dat de procesinleiding uitmondt in een slotsom, zoals de dagvaarding dat nu doet. In zoverre is er niets nieuws. De vordering met slotsom is de materiële kern van de procesinleiding. Uit de tekst van de AMvB noch uit de toelichting blijkt welke grens er is aan de wens de procesinleiding te standaardiseren, zelfs niet of er wel een grens bestaat. Het criterium dat de door de desbetreffende rechterlijke instantie benodigde gegevens gestructureerd verwerkt kunnen worden door het digitale systeem, p. 11 van de toelichting, duidt eerder op vèrgaande dan beperkte structurering.

8.7 De KBvG heeft tijdens door uw ministerie en de Raad georganiseerde expertmeetings aangegeven dat een keuze voor digitale formulieren juist kan verhinderen wat met KEI wordt beoogd. Een snelle en efficiënte procedure staat of valt met de kwaliteit van de omschrijving

van de vordering en de gronden waarop zij berust en de volledige vervulling van de door de wet gestelde substantiëringplicht. Alle uit de Europese regelgevingen bekende digitale procesformulieren voor civiele procedures zijn zo complex en gebruiksonvriendelijk dat zij zelf in de weg staan aan het gebruik van de procedures waartoe zij de toegang makkelijker wilden maken. Ook de voor eKanton ontwikkelde formulieren hebben niet geleid tot een hoge vlucht van deze 100% digitale procedure. Voor eKanton werden minimaal 500 procedures per jaar voorzien. Na meer dan een jaar zijn er slechts 5 eKanton procedures gevoerd. eKanton werd als voorbeeld gesteld voor KEI.

8.8 Naar wij menen moet uit de AMvB of ten minste de toelichting duidelijk blijken dat de formulering van de vordering en gronden waarop zij berust en de vermelding van de eventueel tegen de vordering reeds aangevoerde verweren en de gronden daarvoor ten volle tot de autonomie van de partij blijven behoren. De gegevens die de eiser moet leveren zijn uiteenlopend van aard. Voorstelbaar is dat alles wat dient ter aanduiding van partijen en hun gemachtigden, waarschuwing van de verweerder en aanwijzing van de bevoegde rechter na invoeging in een digitaal formulier door het digitale systeem wordt getransformeerd in een formeel randschrift. Daaromheen kan bij de toepassing van artikel 111 Rv een tweede formele rand worden gelegd. Voor de materiële kern van de procesinleiding moeten evenwel vrije velden beschikbaar blijven. Daarin zet de eiser zijn zaak uiteen in de woorden die hij zelf kiest en in de opmaak die hem voor een goede voordracht nodig lijkt. Een zelfde vrijheid moet blijven toekomen aan de verweerder wanneer hij zijn elektronisch in te dienen verweerschrift schrijft.

8.9 Hier sluit op aan dat wij bedenking hebben tegen het niet in de consultatieronde, wel in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel KEI eerste aanleg, p. 40, gelanceerde idee dat de rechtbank zelf de schuldeisers op de incassomarkt gaat bedienen door een digitaal invulmodel voor onbetwiste geldvorderingen beschikbaar te stellen. Dit zou leiden tot een verschuiving van de werkgelegenheid van de kantoren van de incassoïntermediairs naar de Rechtspraak. Er is geen enkele reden om aan te nemen dat de intermediairs - onder wie ook vele anderen dan gerechtsdeurwaarders - deze service niet kunnen en zullen bieden, noch ook dat de kostprijs van dit dienstbetoon lager zal zijn wanneer de Rechtspraak het op zich neemt. Dit is niet het domein van de rechtbank.

8.10 De laatste alinea van uw toelichting betreft de bestandstypen die het digitale systeem zal kunnen accepteren. Wij verwijzen naar hetgeen wij hierboven onder 5.9 bij de bespreking van artikel 2 hebben opgemerkt. Overigens moet het natuurlijk mogelijk blijven boekwerken, kaartmateriaal en andere niet of redelijkerwijs niet digitaliseerbare bewijsstukken over te leggen. In dat geval biedt, zoals u toelicht, artikel 30c lid 7 Rv een alternatief.

9 Artikel 6

9.1 Volgt een eiser de weg van artikel 113 Rv dan wendt hij zich eerst tot de gerechtsdeurwaarder, daarna tot de rechter. Dit maakt geen inbreuk op het nieuwe, in artikel 125 Rv vastgelegde beginsel dat het geding aanhangig is met ingang van de dag waarop de procesinleiding is ingediend. De procesinleiding wordt na de betekening van het oproepingsbericht ingediend, tezamen met het oproepingsbericht waarvan de procesinleiding de ingesloten tekst vormt. Hoewel de procesinleiding zo een deel van het oproepingsbericht wordt, ondertekent de eiser dan wel zijn advocaat of gemachtigde de procesinleiding; artikel 30a lid 4 Rv. Om nog even op het zojuist onder 8.5 opgemerkte terug te komen: met de in artikel 113 Rv aan de eiser geboden vrijheid zou strijden dat hij de procesinleiding exclusief moet laten vervaardigen door het digitale systeem van de rechterlijke instanties. Overigens brengt artikel 113 lid 2 Rv, voor zover het de gerechtsdeurwaarder voorschrijft het oproepingsbericht op te stellen overeenkomstig artikel 30a lid 3 Rv, de zelfstandige verplichting mee in het oproepingsbericht al datgene te vermelden wat ook in de procesinleiding moet staan. Het digitale systeem van de gerechtsdeurwaarder moet dus toch al het evenbeeld van de procesinleiding kunnen genereren.

9.2 Zowel de griffier als de gerechtsdeurwaarder moet de instructies uit het tweede lid onder a tot en met h van artikel 111 Rv in acht nemen. Hun oproepingsberichten zullen daardoor spontaan reeds overeenkomstig vertonen. Voor de wens tot verdergaande standaardisering ten dienste van het verwerken van de berichten in het digitale systeem hebben wij begrip. Ook hier zouden wij echter graag zien dat het eenvormige model bij de AMvB werd vastgesteld.

9.3 Het vijfde lid van artikel 112 Rv biedt een praktische herstelmogelijkheid. Evengoed als het nu in het belang van de eiser is dat de gerechtsdeurwaarder een conceptdagvaarding kritisch bekijkt voordat hij overeenkomstig het concept exploot doet, zal de eiser er straks bij gebaat zijn dat de gerechtsdeurwaarder het oproepingsbericht op fouten controleert, de daarin opgenomen NAW-gegevens van de verweerder checkt en eventueel diens naam juister spelt of een adresvermelding verbetert. Onder de werking van het tweede lid van artikel 112 Rv zal de gerechtsdeurwaarder het oproepingsbericht van de griffier altijd wijzigen, nu de verweerder in elk geval een nieuwe laatste dag van verschijning moet worden opgegeven. Tegen standaardisering van het nieuwe oproepingsbericht op zichzelf hebben wij geen bezwaar.

9.4 Graag vragen wij er uw aandacht voor, dat het ook bij de toepassing van het eerste lid van artikel 112 Rv nodig kan zijn dat de gerechtsdeurwaarder het oproepingsbericht verbetert. Ook dan kan er immers een verkeerd geschreven naam in staan of een niet actueel adres. De praktijk zou ermee zijn gediend indien u de reparatiemogelijkheid van artikel 112 lid 5 Rv nog in het lopende wetgevingsproces zou willen verruimen, zodat het oproepingsbericht ook ingeval van betekening ingevolge het eerste lid kan worden gecorrigeerd.

9.5 Mede met het oog de ideeënvorming in onze kring over de vorm van het nieuwe exploit dat de gerechtsdeurwaarder zal uitbrengen willen wij kort stilstaan bij de vraag wat de gerechtsdeurwaarder precies doet wanneer hij het oproepingsbericht van de griffier verandert. Het lijkt zaak hier scherp onderscheid te maken tussen wat de partij zelf heeft aangedragen en wat de griffier heeft toegevoegd. De eiser stelt de procesinleiding op en houdt zich daarbij aan het voorschrift van artikel 30a Rv. Hij tekent zijn procesinleiding. De griffier richt zich naar artikel 111 Rv, neemt de procesinleiding ongewijzigd met datum van indiening op in het oproepingsbericht. Afgezien van het opgenomen stuk behelst het oproepingsbericht rechtstreeks aan de wet ontleende mededelingen waarop de verweerder acht moet slaan als hij niet wil dat zijn niet-doen of zijn anders-doen rechtsgevolgen zal hebben die hij niet wenst. Het informeert ook de eiser, maar het bevat niets dat een verrichting van de griffier omschrijft. Het wordt niet getekend. Het toegevoegde is derhalve geen akte, laat staan een authentieke akte. Het is een bijsluiter bij de procesinleiding. De procesinleiding kan wél als akte worden gedefinieerd. Dit betekent dat een wijziging van het oproepingsbericht krachtens artikel 112 lid 5 Rv steeds een wijziging van de procesinleiding zal zijn en daarmee een zaak van de gerechtsdeurwaarder en de eiser zonder wiens toestemming hij het door de ander getekende stuk niet zal mogen veranderen.

9.6 De eiser bepaalt de dag waarop de verweerder ten laatste als verweerder in de vorderingsprocedure kan verschijnen, maar als hij zich tot de gerechtsdeurwaarder wendt, hetzij ingevolge het eerste lid van artikel 112 Rv, hetzij nadat het in het tweede lid bedoelde geval zich heeft ontvouwd, hetzij direct op grond van 113 Rv, is niet hij het maar de gerechtsdeurwaarder die de verweerder oproept om uiterlijk op de aangewezen laatste dag in de procedure te verschijnen.

9.7 Niet anders dan nu zal de gerechtsdeurwaarder een bewijsstuk van zijn ambtshandeling opmaken, maar dit zal anders dan nu gelaagd zijn, namelijk de drie door de wet onderscheiden bestanddelen kennen: de procesinleiding, de huls die de in artikel 111 Rv bedoelde inlichtingen en waarschuwingen bevat en tezamen met de procesinleiding het oproepingsbericht vormt en het exploit van betekening van het oproepingsbericht en van oproeping van de verweerder om uiterlijk op de door de eiser bepaalde dag in de procedure te verschijnen. Deze oproeping kan worden verfijnd met de hierna, onder 9.13 bedoelde preciseringen die buiten het bereik van het oproepingsbericht vallen. Pas uit de kennisneming óók van het exploit kan de rechter weten dat hij de eiser niet ingevolge artikel 112 lid 3 Rv niet-ontvankelijk dient te verklaren en dat hij tegen de niet verschenen verweerder verstek kan verlenen. De indiening zal daarom ook het exploit moeten omvatten.

9.8 Hoewel het procesrecht digitaliseert en daarmee de communicatie tussen partijen en de rechter goeddeels virtueel wordt, zal de gerechtsdeurwaarder naar alle waarschijnlijkheid nog enige tijd op de drempel van de virtuele en pre-virtuele werkelijkheid staan. Op eisers verzoek dient hij de procesinleiding langs elektronische weg in, maar wat de verweerder uit zijn handen

ontvangt is op papier gesteld, zoals de eiser eveneens als vanouds het papieren origineel van zijn exploit zal ontvangen. Voor ogen staat ons nu - maar dit komt op de agenda van een door de KBvG georganiseerde, op 21 januari 2015 te houden expertmeeting - één document dat op papier gesteld in afschrift naar de verweerder gaat en in originali naar de eiser, maar naar de rechter in zodanige digitale vorm dat het digitale systeem de door de wet onderscheiden bestanddelen ziet.

9.9 Graag grijpen wij het moment aan u deelgenoot te maken van de ongerustheid die bij ons leeft over de uitwerking van artikel 111 lid 2 onder a Rv. Het gaat om de positie van de verweerder die in persoon mag procederen, maar dan ook werkelijk in persoon in de procedure wil verschijnen en daarna mondeling verweer wil voeren. Zowel het één als het ander kan. Het laatste blijkt uit artikel 30i lid 2 Rv, het eerste - hoewel ogenschijnlijk in strijd met artikel 114 Rv - uit de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel KEI eerste aanleg, p. 79. Aan beide mogelijkheden bestaat behoefte. Dat is nu ook zo. In Nederland hebben ongeveer 1,1 miljoen mensen tussen 16 en 65 jaar problemen met lezen en schrijven.¹ Het is een belangrijke verworvenheid dat ook justitiabelen die een zwakke positie in de maatschappij bekleden verweer kunnen voeren in de civiele rechtspleging. Deze rechtsgenoten kunnen zich soms door laaggeletterdheid of andere beperkingen niet anders dan mondeling uiten. Toegang tot digitale communicatie hebben zij vaak niet. Zelf naar de rechtbank gaan en zelf aan de rechter vertellen wat er aan de hand is, dat is wat zij nu willen en ook onder KEI zullen willen.

9.10 Welke praktische inlichtingen kan de gerechtsdeurwaarder de verweerder geven als hij hem het oproepingsbericht betekent en er rekening mee wil houden dat de verweerder in persoon in het geding wil verschijnen en mondeling verweer wil voeren?

9.11 In de memorie van toelichting t.a.p. merkt u op: *In kantonprocedures kan het betekenen dat een verweerder naar de rechtbank gaat om mondeling te melden dat hij zich wil verweren en daar een formulier ondertekent om dat te bevestigen. Zo zou het in persoon in de procedure verschijnen inderdaad kunnen gaan, maar dan moet per rechtbank bekend zijn op welke locatie en gedurende welke dagen en uren een verweerder met dit doel aan de balie kan komen.*

9.12 Artikel 111 lid 2 onder a Rv verwijst wat betreft de wijze waarop de verweerder zich kan verweren naar het zojuist genoemde artikel 30i lid 2 Rv en naar artikel 82 Rv. De zitting waarop de verweerder mondeling verweer mag voeren lijkt a prima vista de mondelinge behandeling, waarvan de rechter dag en uur bepaalt nadat de verweerder in het geding is verschenen; artikel 30j lid 1 Rv. Op p. 72 van de memorie van toelichting merkt u echter op: *Ook in de toekomst zullen de gerechten zittingen organiseren waarin gebruik kan worden gemaakt van de mogelijkheden die artikel 30i biedt. (...) De rechter geeft daartoe aan op welke tijd en plaats mondeling verweer kan worden gevoerd. Wordt het advies van de Raad voor de rechtspraak gevolgd, dan zou in plaats van de rechter ook een gekwalificeerde stafjurist het mondelinge*

¹ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/volwassenenonderwijs/laaggeletterdheid>

verweer kunnen aanhoren. Dit alles duidt erop dat het om een zitting van een bijzonder type gaat. Zal dat een zitting zijn die in elk arrondissement periodiek op een vaste plaats, een vaste dag en een vast uur wordt gehouden? Als dat zo is, zouden ook deze bijzonderheden per rechtbank bekend moeten zijn.

9.13 Verstrekken de rechtbanken deze gegevens, bijvoorbeeld bij procesreglement, dan zullen de gerechtsdeurwaarders die in het exploit van betekening opnemen, zodat de door artikel 111 lid 2 Rv vereiste vermeldingen worden gepreciseerd. Zonder die preciseringen zullen veel verweerders niet begrijpen wat hun te doen staat. Vriendelijk verzoeken wij u bij de definitieve nota van toelichting op deze kwestie in te gaan.

9.14 Van onze kant daarover nadenkend zouden wij ons kunnen voorstellen dat de verweerder om wie het hier gaat op een andere manier dan door u geschetst in de procedure verschijnt, namelijk doordat hij mondeling aan de gerechtsdeurwaarder meldt dat hij zich wil verweren. De gerechtsdeurwaarder zou dan de ambtelijke bevoegdheid moeten hebben - en daarmee de plicht - dit op het exploit van oproeping of in een afzonderlijke akte te relateren. Zijn relaas, langs elektronische weg ter kennis van de rechter gebracht, kan door het digitale systeem worden verwerkt als een onder c. van het eerste lid van artikel 114 Rv bedoeld schriftelijk bericht dat de verweerder in de procedure wil worden betrokken.

9.15 Ter bescherming van de ene partij tegen de andere is het soms nodig dat de gerechtsdeurwaarder improviseert en in afwijking van de letter van de wet niet met zoveel woorden in zijn exploit vermeldt aan welk adres hij exploit heeft gedaan. Mits behoorlijk toegelicht pleegt dit het fiat van de rechter te krijgen. Het adres is dan geheim. Uitsluitend omdat de gerechtsdeurwaarder daar in zijn ambtsuitoefening naar informeert mag hem dit uit de BRP worden verstrekt. Het model voor het oproepingsbericht moet de mogelijkheid openlaten dat de eiser het adres van zijn tegenpartij niet kent en dat de gerechtsdeurwaarder het exploit desondanks kan uitbrengen, anders dan op de wijze bij artikel 54 lid 2 Rv voorzien.

10 Artikel 7

10.1 Wij begrijpen dat de bekendheid van het BSN van partijen die natuurlijke personen zijn van wezenlijk belang is voor de herkenning van die partijen door het digitale systeem van de rechterlijke instanties. Artikel 7 richt zich tot de gerechtsdeurwaarder in de twee relevante hoedanigheden die hij in dezen kan hebben: die van professioneel rechtsbijstandsverlener van een partij, in welke hoedanigheid hij doorgaans ook als haar procesgemachtigde zal optreden, en die van *gerechtsdeurwaarder-indiener-van-de-procesinleiding*, in welke kwaliteit hij naar verwachting meestal zal optreden op verzoek van eisers advocaat of een andere procesgemachtigde dan hijzelf.

10.2 Zijn taak en plicht, bij dit artikel door u voorgesteld, zijn vergelijkbaar met die bij Digitale Aanbrenging Geldvorderingen (DAG). Daarbij mag het BSN worden uitgewisseld als sleutelgegevens. Vanzelfsprekend is de gerechtsdeurwaarder bereid die taak en plicht ook te vervullen onder KEI. Zijn bevoegdheid tot vermelding van de burgerservicenummers van partijen bij de elektronische indiening van de procesinleiding lijkt ons met het tweede lid van dit artikel in verbinding met artikel 30f Rv, artikel 24 lid 2 Wbp en artikel 1 sub d Wabb deugdelijk gefundeerd.

11 *Artikel 8*

De voorgestelde tekst geeft ons geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

12 *Artikel 9*

Dit artikel geeft een passende regeling voor een storing van korte duur. Zou het niet goed zijn wanneer het besluit ook voorzag in een scenario voor het geval van langdurig falen van het systeem? Wij hebben met instemming gelezen dat ook een verstoring buiten het digitale systeem onder zekere omstandigheden wordt aangemerkt als een verstoring van het digitale systeem, en dat daarbij ook kan worden gedacht aan storingen bij een provider van een partij; p. 15 toelichting.

13 *Artikelen 10 en 12*

De voorgestelde teksten geven ons geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

14 *Artikel 11*

14.1 De voortgaande ontwikkeling van KEI, in het bijzonder ook het beeld dat u daarvan geeft in uw brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer van 28 oktober 2014², maakt dat wij zeer bezorgd zijn over de effecten van de gefaseerde uitrol van KEI. Zoals u weet zijn er nu drie vormen waarin nieuwe zaken aan de griffies worden aangeleverd: DAG, eDagvaarding en de traditionele aanbrenging langs fysieke weg.

14.2 De naar zaaktype onderscheiden en bovendien ongelijktijdige overstap van de gerechten naar het nieuwe systeem brengt mee dat de gerechtsdeurwaarders gedurende lange tijd, van 1 januari 2016 tot ultimo 2018, nieuwe zaken op vier verschillende manieren moeten aanbrengen, of zelfs vijf wanneer aanbrenging *system-to-system* onder KEI en via *Mijn Zaak* van elkaar worden onderscheiden. Daarbij worden voor de drie, voor de gerechtsdeurwaarders relevante releases nu drie tijdstippen genoemd: 1 januari 2016 Civiel 1.0, 1 januari 2017 Civiel

² Voortgangsrapportage programma KEI, kenmerk 574154

2.0 en 1 januari 2018 Civiel 3.0.³ De zaak zou reeds gecompliceerd zijn wanneer het daarbij bleef, maar dat is niet zo. Binnen de fasering in releases wordt de nieuwe procedure in golven over het land verspreid, telkens per drie gerechten. Wij citeren uw brief: *Telkens na drie maanden sluiten drie nieuwe gerechten aan. Als een fase over het land verspreid is en goed werkt, start de uitrol van de volgende fase.* Zoals uit de intervallen van de releases blijkt duurt de verspreiding van een release over het land een jaar. Als alles goed gaat zal Civiel 3.0, waaronder ook bepaalde dagvaardings/vorderingszaken vallen, per 1 januari 2019 zijn voltooid. Voor de gerechtsdeurwaarders is dit een zo dramatisch scenario dat de KBvG het in redelijkheid niet heeft kunnen voorzien.

14.3 Wel geheel uit het oog schijnt te zijn verloren dat gerechtsdeurwaarders landelijk bevoegd zijn en met name de 25 grote kantoren daadwerkelijk het hele land als hun werkgebied hebben. Als logisch gevolg daarvan leveren deze kantoren voortdurend zaken aan alle gerechten aan. Om in te spelen op de wensen van de Rechtspraak zouden zij ten minste drie jaar lang twee digitale systemen naast elkaar gaande moeten houden en tegelijkertijd rekening moeten houden met het voortschrijden van de regionale uitrol. Dit is een vrijwel onmogelijke opgave.

14.4 Deze wijze van verdere ontwikkeling van KEI garandeert welhaast dat er zaken fout zullen gaan, procedures zullen stranden, rechters voor hen bestemde stukken niet onder ogen krijgen, rechten van rechtzoekenden verloren gaan en hoge bedragen aan kosten vergeefs worden gemaakt.

14.5 Daar komt bij dat de aan de gerechtsdeurwaarders gegunde tijd voor het aanpassen van de software van hun kantoren bijzonder kort is. Als Spir-it erin slaagt het digitale systeem van de rechterlijke instanties medio 2015 gereed te hebben, zal SNG vervolgens zes tot twaalf maanden nodig hebben om haar digitaal systeem daarop aan te sluiten en de koppeling voor de gerechtsdeurwaarders te ontwikkelen. De benodigde tijd is afhankelijk van de technische vereisten. SNG kan niet eerder met de aanpassing beginnen omdat zij de specificaties van KEI voor uitwisseling *system-to-system* niet eerder zal kennen. Overigens gaat het in de ontwikkelingsfase niet alleen om het schrijven van berichtspecificaties, van even groot belang is het scheppen van een testomgeving waarin de nieuwe berichten gaandeweg op hun praktische bruikbaarheid kunnen worden beproefd. Uitgaande van het slechtste geval, resteren voor de softwarebouwers van de gerechtsdeurwaarderskantoren dan zes maanden om de digitale systemen van circa 180 gerechtsdeurwaarderskantoren aan te passen, dat wil zeggen: geschikt te maken voor twee wijzen van aanbrenging: de oude, reeds gedifferentieerde, en KEI *system-to-system*. Ook op kantoorniveau geldt dat nieuwe software niet slechts moet worden gecreëerd, maar ook in pilots getest. Bovendien zal na vernieuwing van de gerechtsdeurwaarderspakketten training van medewerkers nodig zijn en ook daar is tijd mee gemoeid. Een tijdsbestek van zes maanden is voor dit ontwikkel- en implementatieschema niet

³ Releaseplanning Toezicht en Civiel / Bestuur versie 2.0. van 3 december 2014

slechts kort, het is niet realistisch. Het in deze alinea aan de orde gestelde ziet uiteraard op de release per 1 januari 2017 van Civiel 2.0, waarmee de *bulk* aan rechtbankzaken namelijk de kantonzaken onder het bereik van KEI zal komen.

14.6 Eerder al, met ingang van 1 januari 2016 zal release Civiel 1.0 de werkprocessen op de gerechtsdeurwaarderskantoren beïnvloeden. Civiel 1.0 betreft weliswaar de zaken waarin procesvertegenwoordiging verplicht is, maar zoals bij de toelichting op artikel 7 onderkend moet worden verwacht dat advocaten voor de indiening van procesinleidingen gebruik zullen maken van de diensten van de gerechtsdeurwaarder, ook en misschien wel juist omdat zij in de beginfase zelf nog niet zijn toegerust voor aanlevering langs elektronische weg. Die indiening zal dan moeten plaatsvinden via *Mijn Zaak*. Ook als de advocaat daar zelf voor wil zorgen moet de gerechtsdeurwaarder beschikken over het digitale systeem waarmee hij het oproepingsbericht inclusief de procesinleiding volgens het uniforme model kan genereren. Hij zal zijn directe opdrachtgever dan immers behalve het exploitatie voor indiening geschikte digitale bestand moeten kunnen aanbieden. Voor de ontwikkeling en implementatie van de hiervoor benodigde programmatuur is de tot de einde van dit jaar resterende tijd erg kort.

14.7 Zoals aan het begin van onze reactie betoogd is het tijdig beschikbaar zijn van de systeemkoppeling van wezenlijke betekenis voor het massale transport van gegevens. Het is niet realistisch te verwachten dat de softwareleveranciers KEI *system-to-system* binnen zes maanden op alle kantoren tot uitvoering zullen hebben kunnen brengen. In verband hiermee stellen wij u enkele vragen over denkbare tussenoplossingen:

1) Kan een gerecht waarbij Civiel 2.0. is geïmplementeerd de gerechtsdeurwaarderskantoren toestaan tijdelijk op de oude voet voort te gaan totdat alle gerechten waarmee het gerechtsdeurwaarderskantoor werkt ook werken met Civiel 2.0?

2) Is het mogelijk dat vanuit het DAG-bericht een KEI *system-to-system* bericht wordt samengesteld, zodat de duale situatie met een wellicht door SNG te bieden conversieservice kan worden overbrugd?

3) Valt te spreken over een wijze van invoering van KEI waarbij de gerechten die op KEI zijn overgestapt enige tijd een analoog/digitaal systeem aanhouden, zodat de gerechtsdeurwaarderskantoren stukken tijdelijk zowel in papieren vorm als elektronisch kunnen aanbrenge?

14.8 De zorgen waar wij aan het begin van de bespreking van dit artikel melding van maakten geven ons aanleiding tot meer opmerkingen en vragen dan zojuist op schrift gesteld. Misschien is de internetconsultatie met betrekking tot het ontwerp van de AMvB niet de meest geschikte gelegenheid om al onze vragen en opmerkingen vast te leggen. Wij hebben het in onze reactie op het ontwerp van de invoeringswet gezegd en herhalen het hier: de KBvG wil dat KEI een

succes wordt! De KBvG wil met u en allen die bij KEI betrokken zijn nadenken over praktische oplossingen voor alle problemen die zich mogen aandienen. De vorm die nu voor de inwerkingtreding van de KEI-wetten wordt gekozen leidt evenwel tot een extreme taakstelling: èn zorgen dat de voor KEI benodigde software op de kantoren wordt geïnstalleerd binnen een tijdsbestek dat bij de installatie van zo complexe software nog niet eerder is gerealiseerd èn drie jaar een duaal systeem in bedrijf houden. Ook de meest constructieve opstelling is hier niet toereikend; dit is eenvoudig niet haalbaar. Het bestuur van de KBvG wil graag met u in overleg treden over de vraag hoe de invoering van KEI niet alleen voor de rechterlijke instanties maar ook voor de gerechtsdeurwaarders tot een haalbare zaak kan worden gemaakt.

15 *Tekstuele opmerking*

In de kop van het ontwerp is het woord *Burgerlijke weggefallen*.

16 *Publicatie*

Onze reactie mag openbaar zijn.

Hoogachtend,
Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders

i.o.

Mr. O.J. Boeder
Portefeuillehouder Ambtsuitoefening KBvG